Egy intrikus levél nyomában

TALLYAROL LEVÉL ÉRKEZETT szerkesztőségünkhöz, amelyben bemásolni arról, hogy milyen kulturális élet kezd kialakulni községükben. Leírta, hogy mar mar villanyfény járda, kulturház és eleven kulturális élet jellemzi a helyszínen falvak többségét. Kulturpolitikánk a villanyfénye mellett a szellem vilagossagat is fényezgoatalja minden téren és szépen ébes falúk élőit is. Sajnos azonban. — — leszyi meg — vannak meg helyek, ahol kiakadztunul, pariazon hevernek a lehetőségek, vagy csak a termek, az épületek maradtak meg, de a kivitelezésig nem jutnak el. A továbbiakban a levelíró amiatt aggódik, hogy a tallyai alsófokú iskola igazgatója nem adja meg a maximális segítséget a kulturmunkásoknak, sőt ugyszólván akadályozza az oktatómunkát. Konkreten az ügyben munkáját emiia, vagyis a szerkesztőket *„O maga nemcsak hogy nem segített a multban semmiféle tallyaroknak, de mig radatlan akaio idöben nevelőket is megakadályozta ebbeli tenykendésükben... Atad olyan nevelő is, akit az iskolaszéltel a falu kulturmunkajából, egyszerűen azért, mert neki az illető szemelyi nem szimpatikus.”*

Elgondolkodtatott a levél. Azért is, mert a levelíronak nem volt erkölcsi bátorsága ahhoz, hogy nevét adja vélemenyéhez. Annyira megijedtek-e levelétől a Tallayi Béla általános iskolai igazgató biralta a levél. Tallagy elvtárs partfiag, a községi pártszervezet vezetőségének tagja. Erthetetlennek tünt, hogyan akadályozza az egyik kommunista iskolaigazgató a közsg kulturális elorehaladását? A tallyai tanácshazán hamar fény derült a tényleges allasfoglalásra. Kiderült, hogy eltazos vádaskodásról, rágalmakról van szó. A levelíronak nem Tallya mivoltja volt a lényeg miatt volt *„Jelkisimeretfurdalása”*, hanem a serfödöttség vezette intrikáio levele megírásakor.

AZ ÜGY HÁTTERÉBEN a tallyai nevelőestületben korábban meglevő egyenetlenseg áll. A testület egy-két tagja nagyon Rosszai Györgyvel és feleseqével az elen akadályozta a tanari iaat ezmsi politikai egységének kikovacsolódiasát. A mesprej tanárv, v. b. muvelodesi osztálya nagyon helyesen döntött akkor, amikor emiatt a Rosszai-házaspár áthelyezte mas községe. Rosszaiék es azok a nevelők, akik velik egyeltertenek, ugy latszig, meg mindig nem okultak az esetboi, az intrika hullama az igazgato és a hozzajuk nem esatlakozó pedagógusok, a nevelőestület- zöme ellen mégis tovább gyűrözik. Meddig meg?

Talán nem kell különösebben hangsúlyozni, mennyire fontos muvelodespolitikai feladat az iskolák nevelő karai eszmei, politikai egységének kialakítása. S nélküli elkopszítheten a céltudatos, szocialista szellemű tanítás és neveles. Pallayi Béla igazgató és a körülte tömörülő pedagógusok azon fáradoznak, hogy megszüntessenek minden akadályt, ami a szocialista nevelés elől áll. Az ezzel szemben az intrikáiva zondolkodó emberek közöttt tartottak ok számon. Ez méz az ó magánügye. Az azonban már nem, hogy ezzel szemben akarataiban a történtek után inkább az előbbit tartharjuk igaznak, mint az utóbbit, — azzelkezem, részes lesznek akár a pedagógusok, akár a szülők között az iskola kommunista igazgatója ellen megnyilvanuló hangulat megteremtésben.

A TÖRTÉNTEK UTÁN az ell volna Rosszai György részére a helyes magatartas, ha az áthelyezese utan megvizsgálja addigi magatartasát, belatja hibáit és az ő modon kezd dolgozni a munkaközösben. Kreszdosi vajdan. Sajnos, nem ez történt. Nemtörődött nélküla, amikor Tallyán tart, olyan nyilatkozatokat akart kiesikiarni egy-két tanártársától, amelyben bizottsjuk ol a támogatásukol. S mindezt illegálisan. Erről a tanácselnökön keszül jegyzőkönyv tanúskodik. Bánnyai György igazgatóhelyettesnek pedaal elmondta, hogy velemen kérteé tőle Bánnyai korábbi munkájával kapcsolatban. Azt, hogy ő, Rosszai György, milyen véleménye adatol tette fügzöve, hogy Bánnyai nyilatkozatot ad, mely szerint nem tud együtt dolgozni Palazgy Béla jelenlegi igazgatóval.

Ez az eljárás tökéletesen fedi az intrika fogalmát. Ilyen módszerrel nem „operál” olyan ember, aki tudatban van igazának. A szocialista közösés kizár ilyen eljárásokat. Ilyt Hatszik, Rosszai György mégmindig hányon hozzá van Tallyihoz, hogy tőt tovább folytathassa intrikáiát. A történtek után tehát nem marad más hátra, minthogy az illetőleges radikálisan nontot tegyenek e rszőtd hozódó aldatlan állapot végére.

Nagy Zoltán

Kibujt az első napjára!

Nyesek a fáktat az idei országúton. Foto: Szabados György

Hét elszánt barlangkutató az ősemberek nyomában az Aggteleki Csepkőbarlangban

A regészeti kutatások már régen megállapították, hogy az ősember elősszerelettel települt a Bükk-hegység természetes szikláiban, barlangjaiban. Szeleta-, a Subalyuk- és az Istállóskő barlangokban talált leletek vitáiagserte hajtottak a szakemberek. A Vaskapu-barlangban, a Csontháznak nevezett barlangban az ősember bőn és mászott is a csiszolt kőkorszak embere lakta a barlangot, mert használati eszközeik töredekei megtalálták. Később a koravaskor — a halstadti kor — ősembere költözött a barlangba, sikinek és tűzhelyét ma is őrzik a Csontháznak nevezett barlangrészben.

A régészek előtt sokáig megfejthetlen volt, hogy az ősiori emberek egyán jutott primitív eszközeivel ilyen messzire a barlangürg belsőbe. Az általános, tudományos régészeti felfogás ugyanis azt az elvet vallotta, hogy az ősember primitív eszközeivel a barlang bejáratától a legfeljebb 600—800 méterre hatott be, s oty telepedett meg. Az Aggteleki Csepkőbarlang leletei ennek a felfogásnak cáfolgatnak ellentmondottak.

A vita eldöntésére dr. Jakucs László barlangkutató —, aki a Jósvafői Barlangkutató Állomás vezetője — érdekes kísérletet végzett. Két ünkeniés barlangkutatóval, két turavezetővel, egy fényképészsel és egy újságíróval együtt az ősiori ember rekonstruált életfeltételeinek megteremtésére. Ezt a kísérletet a Jósvafői Barlangkutató Állomás szervezte. Az ősiori ember szerszámait, fegyvereit, ékszereit, a szőrös mamutot, a barlangi medvét, a barlangi oroszlánt, a barlangi hyénát, a barlangi farkast, a barlangi rénszarvast, a barlangi lovat, a barlangi szarvasmarhát, de meg más állatokat is az ősember nyomán, az Aggteleki Csepkőbarlangba.

A tűzről dr. Jakucs László és következőket mondotta:

— Hétfőn reggel 9 órakor heten indtunk el az Aggteleki Csepkőbarlang bejárátától, hogy az ősember feltételezett nyomán eljusunk az Orlások termébe. Vállalkozásunk elkeresztelnem állt az eddigi tudományos felfogással, mely szerint ilyen messzire az ősember nem juthatott el. Kirkafaggyűtőnél kezdtük és az ősember használati eszközei alapján rekonstruált fáklyák mellett haladtunk. Nem használtuk a kiépített járdákat, hanem a természetes vízmosások mentén jutottunk előre. Jéghideg vízben, sziklamoláskokon kellett keresztülhaladnunk. Felszerelésünket úgy válogattuk össze, hogy az az ősember adottságait, lehetőségeit szelítse. Igy csak tornacipőben mentünk, abból kiindulva, hogy az ősember csipa edzettebb volt, a lábásokon való járást jobban bírta. Fűstölt birkacombot vittünk magunkkal, a fejenként egy-egy pokrócot, amit az ősembernél az állatbőrök pótoltak.

Ünnk legnehezebb szakasza a beférattól a Vaskapuig tartó útrész volt, ahol sziklamoláskon, másfél méter mély vízfolyáson kellett keresztülfurni, s felszerelésünk csaknemvíz lett. Az ősziakkat a sziklabarlangban töltöttük, vizes pokrócunkba csavarva, jéglés aljat pedig csepkőkvéből raktuk össze.

Két napot és két éjszakát töltöttünk az ősember nyomán járva a sziklabarlangban, a szerdán delutánt tértünk ismét a napfényre. Összesen 14 kilométert gyalogoltunk a fagyvilágban. Ez az utóbbi kísérlet is igen nagyobb eredménye: sikerült megtenni az ősember útját a legkezdetleges felszerelés mellett. Ezzel úgy hiszem, sikerült megdönteni a régi illitást, hogy az ősember nem juthatott el a barlang bejárattól meszszebb első részre. A mi utunk belsőnyolcta, hogy az ősember a magas kezdetleges fáklyájával is megtehette azt az utat. Tapasztalataink alapján az összes nagyobb barlangrendszereket újra felül kell vizsgálni, és el kell térni, mert még igen sok értékes leletre nyílik úgy kilátás.

Az ősember nyomában társaimmal együtt megtett útról fényképekkel illusztrált könyvet írok — felesége be nyilatkozatát dr. Jakucs László.

Amerikai vélemények a szovjet óceánkutatásról

Washington (UPI)

Warren Magnuson, amerikai szenátor nyilatkozta a Szovjetunió felkozatozásáról ebbe kerül az Egyesült Államoknak az óceánok tudatosabb kutatásban.

Arnold Karo tengernagy szintén úgy vélekedik, hogy a mélytengeri kutatásban a Szovjetúnónak nagyobb érdemei vannak, mint az Egyesült Államoknak. Amerikában mindössze 15 kutatóhajó van az ezek közül is nébány több mint 20 éves — mondotta a tengernagy.

Acélolvasztás — kohó nélkül

Kazakisztánj tudósok bidokgatták az ércmelett alapjai annak az eljárásnak, amely lehetővé tenné, hogy vasércből acélnak nélkül köszvetlenül acél lehessen olvasztani. Az eljárás a „célkonolvasztás” alapeszk: egy acelsatzhoban a nyersanyagrészecskeket lézó forrósági forgóáram gyors olvadásra birja. A Szovjetunióban már meg is kezdték egy ilyen eljárást alkalmazó mű cervajánosok kidolgozását.

Nagymiskolci kalauz

Régi miskolci farsangok és bálok

A miskolci jobbagyok, kapósok, szellemberek, napszámosok eletéről nagyon keveset tudunk. Tizedfajtrtonok örizik meg a régi robot emeléket, árverési jegyzőkönyvek, végrendeletek sorolják fel a szegény emberek ingóságait, rozsnai szőlőjét, szőlőjét. Hogyan szórakoztak, miket ettek az emberek? — erre már keveset adatunk, van.

Miskolc lakosságának nagyrese meg a XVIII. században is földmivelessel, szőlőmunkával foglalkozik. Ugyszólván ő a cehes iparüzés és a görögök kezében lévő kereskedelem. Nyáron a mezőgazdasági munkák miatt az ottani lakosoknak nagyobb arányú szórakozásra nem igen marat idejük, a hosszú téli estek azonban erre hiábavalóan alkalmasak szóltak. A parasztok tolfjosztókban, fonókban, kocsmákban, isiállókban tanyáztak, esetleg pincészek. Külön szórakozási alkalmat az jelentett a vickerestől hamazószámdáig tartó farsangi időszak. Ilyenkor sorban rendezték a bálok, lakodalmak, a céhek pedig a céhmesterválasztások. Ilyenkor ősebbek a bálok szórakozás, a szórakozás, farsangi jellemi ilyenkor ismerkedtek össze a más helységből erre az alkalomra betaszajtott lányokkal. A régi farsangi népélete — igy a bálokra is — a XVIII. századból kezdte maradat fenn adatok. Ezeket a levelűk írai.

A bálokat szervezett, fogadott, a szórakozás szerint ekkor már különféle rétegekre osztóztak, ezek a rétegek sajátos vonásokat a ruházkodásban is tanúsítottak. Ezekre a rétegekre hangsúlyozni. A kapások, „napszámos betjárók” a Lucznak kocsmájában, a Tölöl-kocsmában, a Gomorrában, a Kutyakaparóban, vagy a Koplalóban, meganhazaknál, vagy borpincéjben szórakoztak. A vérosi tisztisélők és a polgárság elöszeretettel kereste fel a Fehér hajó, Fehér csillag, Zöldfa, Korona vendéglőket. Az ottani bálokat a vármegyeháznál is. A cehek a csizmadiaszinben, a herbergekben tartottak mulatságokat. Különösen neveztes és kedvelt volt, Fleischer Fábián szálnja, a későbbi csizmadiaszín (a mai Rudas L. úcai autóbusz megálló helyén) egészen a jelen szazad elejéig.

A bálokra való felkészülés nagy körültekintést kivánt. A régi ember mielőtthez ugymis hozzátartozott a jójajta „kezebeli”, valamilyen bunkós bot is, s nem egyszer a bálok tánczerekedéssel végződtek. Hogy azt megakadályozzák, 1830-ban a megyei közgyűlés megtiltotta, hogy vasarnnapon és ünnepekem a kocsmákba, vagy egyéb mulató helyekre botokkal, vagy más száró és vagy szúrókkal menjenek be, 1835-ben kezdve pedig a táncigalmak tartásra engedélyt kellett kérni a szolgabíró hivatalától, ahonnan a kérést az engedély megadásával együtt a polgármesteri hivatalhoz továbbbiottak. A tanácsi ügyekor kijelölt egy bálbiztost, akinek feladata volt a rendet és a csendre felügyelni. Mig vasárnap általában csak este tíz óráig volt megengedve a mulatás, a bálok rendszerint reggelig tartottak.

A felkészülésre tartozott a megfelelő tánczterem kiberlése és a zenészek biztosítása. Miskolcon a multszázad közepén a 106 cigány volt, ezek kovácsmunkával, zenélléssel, vályogvetéssel foglalkoztak. A muzsikusok szétszórtan éltek. Sirokt György is Győri Gyuri bandája voltak a lejhirescebek. Győri Gyuri és bandája egyébként arról is nevezetes volt, hogy nagy szabadságharcba is elkészérte a miskolci honvédeket. A zenészekkel kezdetben szóban egyezett meg az szervezőbál szervezője, 1854-ben Siroki György, Balázs György, Kozi Lajos, Mózes Imre, Győri Gyuri és még hárman felvállalták, hogy január 14-tól kezdve, az egész farsangban minden csütörtöki és vasarnapi napon estéli bál óráiig hajnali öt óráig tartoznak. Vasi József úrnál „tőkéletes együtt hangú muzsikát” tartani, s ezért minden alkalommonn 10 ezüst forint, hazai 60 forintot, fejenként egy porció pecsenyét, egy porció kenyeret és egy meszelt kancsó bort kaptak. Ha a szerződést valamelyik fél nem tartatná meg, egy 20 forint pénztőpenz tartoztfizetni.

Hogy milyen friss és eleven volt akkor a tánc, azt egy 1860-as levelet szerint: „Az a rendez szerezmint mugyar, magyar Berzsenyi szerint: Titkos törvényét mesterség nem szedi rendbe, lesak, maga szab törvényt, a lelkesedés határt.” Az ugrálnak, ujjongatásnak, tapsolásnak, sarkantyúpengetésnek — mellyel a dalt szinte kiverik, s a csizmaszárverésnek vége, hossza vincs. A kedvely alakban adja ki magát, aminő neki tetszik, milyet a pillanatnyi dötet sancsol. „Huzzad cziptag, disznó adok; Nem türja ki a hazadó” — ezt szokták a czigánynak kiáltani, s ilyenkor ritkán marad el a „három tánc ...”

Ezt a táncot a pobbagyok, szellerek, parasztgazdák egymástól tanulták, a polgárságot azonban ebben az időben már két tánemester, Deutsch Fülöp és Lőrincz Jakab, később pedig Farkavölgyi János is tanítja. Előfordult, hogy ilyk is sejét kapnak, s valamelyik bérelt vendeglőben tartanak mulatságot.

A polgárság a legjobban a Korona-szállóban szórakozik. 1840-ben Ronkovich Pál, a Korona akkori főtöje, a farsangi időszakban akart ütt bálcot tartani, a megfogadta Győri Gyuri és 11 társát zeneznek. A 23 táncmulatságra ezer forinthan egyezte, a mint mondja „Ha tanítottam Pestről hozatott régi kóta darabok után ahoz értő hangsaz ellal a leg ujabb táncokra.” A czigányok azonban az egyezési dacára is inkább a Fleischer Fábián szálajában muzsikáltak, agy, hogy Losoncról Bunkó Ferenccel és társai volt levelet behozatni. Ezek a mulatságok fényes külsőségek közöt tartattak és megtiszták ra a város és a megye vezetői is.

*Ugyancsak farsangkor tartottak a cehek is a lakozasaikat és ekkor volt az cehmester-választás is. A czigányok Miskolcok nagy pompával szokták az cehi ládáját az aj aiga vagy céhmesterhez vitte. Az ő jószágát régen elfeledődött a pattogás, a kurjongatás és mindenféle csörgés. A mesterlegények a cehmester-ünnepre ezüstöt, más ezüst díszletek fel. A nagyobb utcákon meghordták a ládát, a főbb tisztiszemélyeket meberjtek, a megkötöttek. Az utcán sokhelyen megállták, táncoltak és itták a varos és a céh egészsége. A céhláda-hordás nem minden alkalommal volt egyszerű. A céhládát pántlikával, a céh ezüstszerszámaival díszítették, s egyéb díszletek fel. A nagyobb utcákon meghordták a ládát, a főbb tisztiszemélyeket meberjtek, a megkötöttek. Az utcán sokhelyen megállták, táncoltak és itták a varos és a céh egészsége. A céhláda-hordás nem minden alkalommal volt egyszerű. A céhládát pántlikával, a céh ezüstszerszámaival díszítették, más